

Bàn tròn "đạo Phật dẫn thân"
tại Trúc Lâm Thiền Viện, Villebon Sur Yvette,
ngày chủ nhật 10/1/2016

Mở đầu: ý nghĩa của " đạo Phật dẫn thân "

Bài này xin chia làm 2 phần :

- Định nghĩa của " đạo Phật dẫn thân "
- Dẫn thân " xưa " và " nay "; những lãnh vực và hình thái của sự dẫn thân.

1) Định nghĩa của " đạo Phật dẫn thân "

Đầu tiên, chúng ta phải nhận định ngay rằng thật ra không có *đạo Phật* dẫn thân, mà chỉ có *người Phật tử* dẫn thân. Đạo Phật là một khái niệm trừu tượng, trong khi đó *người Phật tử* (đi theo đạo Phật như một triết lý hay một tôn giáo) mới thực sự là chủ thể của sự *dẫn thân*.

Như vậy, *dẫn thân* là gì? Dẫn thân tiếng Pháp là *s'engager*. Đạo Phật *dẫn thân* là " *bouddhisme engagé, engaged buddhism* ".

Dẫn thân, s'engager bao hàm ý nghĩa đi tới (với préfixe *en*), một cách tự nguyện, để hành động theo một mục đích, một chủ trương nhất định.

Trong đời sống xã hội, có vô số thí dụ *dẫn thân*, chẳng hạn như cưới hỏi, nhận con nuôi, nhập ngũ tự nguyện, đăng ký học, gia nhập hội, mua nợ, làm việc từ thiện, đi tu, v.v. tất cả có thể được xem như là những hành động *dẫn thân*.

Một từ khác thường được dùng trong đạo Phật là *nhập thế*: *nhập thế* tức là đi vào cuộc đời, ngược lại với *xuất thế*, tức là đi ra ngoài cuộc đời.

Tuy nhiên, khái niệm này có vẻ rộng và mơ hồ hơn. Khi thái tử *Siddharta* rời bỏ gia đình và cung điện để đi vào rừng sâu tìm chân lý, hành động của ngài là một hành động *xuất gia* (rời bỏ gia đình) hay *xuất thế* (rời bỏ thế gian). Sau khi giác ngộ thành Phật rồi, ngài trở về giảng dạy giáo lý của ngài cho mọi người, đó là một hành động *nhập thế* (đi vào thế gian). Đối với PG Đại Thừa, đạo Phật không cần *nhập thế* bởi vì nó chưa bao giờ rời khỏi thế gian, cũng như câu " Phật pháp bất ly thế gian giác " (không thể tuệ giác được ngoài thế gian).

Do đó, từ *dấn thân* có lẽ nên dùng hơn là *nhập thế*, bởi vì nó rõ ràng và ít gây tranh cãi hơn.

2) Dấn thân " xưa " và " nay ". Những lãnh vực và hình thái của sự dấn thân

Dấn thân là một khái niệm mới, xuất hiện từ thập niên 1960, nhưng hiểu một cách khác cũng là một khái niệm cũ.

- Đầu tiên là sự dấn thân cá nhân.

Tất cả những ai xin làm đệ tử của đức Phật, nguyện theo Tam quy, Ngũ giới, đều là những người *dấn thân*. *Dấn thân* theo nghĩa bước tới, tự nguyện đi theo con đường giải thoát vạch ra bởi đức Phật. Từ những đệ tử đầu tiên của đức Phật cho đến chúng ta ngày hôm nay, đặc biệt là các vị xuất gia, đều là những người *dấn thân*.

- Sau đó là sự dấn thân cho đoàn thể, cho Tam Bảo.

Sự phát triển, truyền bá đạo Phật trên thế giới, qua bao nhiêu thế kỷ, gặp bao nhiêu nền văn hóa, cũng trải qua nhiều khó khăn, va chạm và đòi hỏi ở các thế hệ Phật tử nhiều cố gắng *dấn thân*, hy sinh, vất vả.

Và mỗi khi Phật giáo bị Pháp nạn, lâm nguy hay bị đàn áp, ở mọi nơi và trong mọi thời đại, thì các Phật tử cũng bắt buộc phải *dấn thân* để bảo vệ nó. *Dấn thân* ở đây có nghĩa là đứng lên tranh đấu cho sự sống còn của đạo Phật, bằng những phương tiện ôn hòa, bất bạo động.

- Dấn thân cũng có mục đích là chấn hưng, cải cách đạo Phật.

Ngay từ khoảng 1-2 trăm năm sau khi đức Phật diệt độ tại Ấn Độ, đã có một sự tranh chấp nảy ra giữa hai phe bảo thủ và cấp tiến, đưa tới sự xuất hiện của Đại Chúng Bộ rồi Đại Thừa, phân chia đạo Phật ra làm nhiều trường phái khác nhau. Sự *dấn thân* của các thế hệ Phật tử đó vừa đứng ở bên phía những nhà cấp tiến, tác giả của các Kinh Đại Thừa, vừa đứng ở bên phía những người bảo vệ giáo lý ban đầu của đức Phật. Nhờ đó, đạo Phật mới giữ được tính chất nguyên thủy, đồng thời trở thành phong phú, đa dạng như ngày hôm nay.

Vào tiền bán thế kỷ 20, bắt đầu xuất hiện một số phong trào canh tân đạo Phật :

- phong trào tranh đấu cho bình đẳng xã hội của ông *Bhimrao Ambedkar* tại Ấn Độ, chống lại sự kỳ thị tầng lớp " không được chạm tới " (intouchable hay *dalit*),

dẫn tới sự cải đạo hàng triệu người *dalits* theo đạo Phật và khơi dậy đạo Phật nơi đây.

- phong trào chấn hưng đạo Phật, khởi xướng tại Trung Hoa bởi *Thái Hư* đại sư, nhằm cách mạng " giáo lý, giáo chế và giáo sản ", và tại Việt Nam, bởi Sư *Thiền Chiếu*, và các cư sĩ *Lê Đình Thám* và *Thiền Chửu*.

- Sự dân thân trong xã hội ngày hôm nay

Từ hậu bán thế kỷ 20, do sự gia tăng chiến tranh và những biến đổi chính trị, xã hội, môi trường, cùng với sự toàn cầu hóa, đã có một dạng *dân thân* mới xuất hiện, với những nhân vật nổi tiếng như đức *Đạt Lai Lạt Ma* thứ 14, thiền sư *Thích Nhất Hạnh*, Trưởng lão *Maha Ghosananda*, ông *Sulak Sivaraksa*, thiền sư *Bernard Glassman*...

Phong trào *dân thân* này còn được gọi là *đạo Phật dân thân trong xã hội* (bouddhisme socialement engagé), đưa tới sự thành lập của những hội đoàn quốc tế, như " Ái hữu Hòa bình Phật tử " tại Mỹ, và " Mạng Quốc tế Phật tử Dân thân " tại Á châu.

Nói chung, sự *dân thân trong xã hội* này gặp nhau ở một số mục đích chung :

- vận động cho hòa bình, kêu gọi ngừng chiến
- chủ trương đối thoại và cảm thông giữa những con người, thuộc quốc gia, dân tộc, truyền thống, tôn giáo khác nhau
- tranh đấu cho sự bình đẳng giữa các dân tộc, giới tính, tầng lớp xã hội, cho tự do, nhân quyền
- chủ trương bảo vệ, gìn giữ môi trường
- xiển dương những giá trị đạo đức, tâm linh

Và tất cả mọi hành động đều theo tinh thần bất bạo động.

Dĩ nhiên, tùy theo mỗi cá nhân và thời cuộc, các nhân vật *Phật tử dân thân trong xã hội* này sẽ đặc biệt đặt trọng tâm vào một khía cạnh này hơn một khía cạnh khác.

Có người chủ yếu hoạt động cứu trợ xã hội; có người hoạt động chính trị, lập đảng phái và tham gia vào chính phủ; có người chỉ gây ảnh hưởng lên chính trị, xã hội, bằng lời phát biểu hoặc tác phẩm của mình; có người chỉ đóng vai trò lãnh đạo tâm linh, mặc dầu có những hành động cụ thể, như hướng dẫn những chuyến đi bộ cho hòa bình.

Tuy họ nhận được nhiều sự ủng hộ từ mọi nơi, nhưng cũng có một số chỉ trích đã được đưa ra, cho rằng mục đích đấu tranh của họ, lý do *dấn thân* của họ, chỉ là một điều không tưởng (*utopie*), vì không bao giờ đạt được. Bằng chứng là: chiến tranh, khủng bố, đàn áp, bắt công, ô nhiễm, vẫn không ngừng gia tăng...

Dĩ nhiên, càng hi vọng nhiều, thì lại càng có thể thất vọng nhiều. Và kỳ vọng ở con người có thể là một điều không tưởng. Tuy nhiên, người Phật tử *dấn thân* không lấy kết quả làm điều kiện cho cuộc tranh đấu của họ. Họ thanh thản vững tiến trên con đường vạch ra bởi đức Phật.

Và vì có nhiều lãnh vực, hình thái của sự *dấn thân*, cho nên ai cũng có thể *dấn thân* được bằng những hành động nhỏ bé hàng ngày, đóng góp vào công trình xây dựng một xã hội tốt đẹp hơn.

Trịnh Đình Hỷ
10/1/2016